

Neléčená OSA může být sama o sobě spojena s ranní cefaleou nebo může vyvolat migrénu, avšak léčba pomocí CPAP vede k ústupu obou těchto typů bolesti. Clusterová bolest hlavy a chronická paroxysmální hemikranie dosahují vrcholu svého výskytu v nočních a ranních hodinách. Hypnická bolest hlavy je vzácným typem, který se objevuje pouze během spánku, zpravidla každou noc ve stejnou dobu. Obvykle se vyskytuje po 50. roce života, alespoň 15krát za měsíc a trvá 15 minut až 4 hodiny. Tento typ bolestí hlavy je obtížně léčitelný, avšak pozitivní účinky byly zaznamenány při podání kofeinu v akutní fázi a v profylaxi byl popsán pozitivní efekt lithia, indometacinu a melatoninu (Silva-Neto et al., 2019).

Traumatické poškození mozku

Nejčastější dlouhodobou stížností po lehkém mozkovém poranění, ale i po dalších typech kraniocerebrálních traumat je nespavost.

Její prevalence se odhaduje na 29%, což je dvojnásobek oproti běžné populaci. Při závažnějších formách kraniocerebrálního poranění jsou jako příčiny komorbidních spánkových poruch uváděny poruchy center, které se podílejí na regulaci spánku, poškození hypotalamu, mozkového kmene a retikulárního aktivního systému. Nespavost se může objevit v akutním stadiu (do 7 dní po úraze), subakutním stadiu (1 týden–3 měsíce) a v chronické fázi (po 3 měsících). Je považována za jednu z nejznepokojivějších dlouhodobých obtíží, spolu s bolestí hlavy a kognitivními změnami. Ženy a osoby s předchozí anamnézou traumatického poškození CNS nebo psychiatrickí pacienti mají vyšší riziko přetrvávání závažné chronické nespavosti. Základní léčbou je KBT, ale účinnost byla potvrzena také např. u akupunktury (Thomas et Greenwald, 2018). Zlepšení bylo také prokázáno při krátkodobém podávání zopiklonu nebo lorazepamu, studií s podáváním melatoninu stále není dostatek (Aoun et al., 2019).

Postcovid-19 syndrom

Během pandemie covidu-19 došlo k dramatickému nárůstu poruch spánku, včetně nespavosti, zvýšené únavy a denní spavosti, ale také např. OSA, nočních můr a dokonce RBD (Liu et al., 2023). Až 75 % osob nakažených covidem-19 uvádělo obtíže se spánkem. Z hlediska patofyziologie nelze vyloučit závažné postižení CNS, tento nárůst ale rovněž koreluje s nárůstem obav o duševní zdraví, úzkosti a deprese. V souvislosti s pandemií byla definována tzv. koronasomnie, jejíž projevy zahrnují nedostatečnou kvalitu a délku spánku, ale i cirkadiánní poruchy. Na jejím vzniku se nepochybně podílí zvýšený stres v důsledku narušení běžných denních aktivit, sociální izolace, omezení pobytu na denním světle apod. Léčba pacientů s poruchami spánku po prodělání covidu-19 zahrnuje dodržování pravidel spánkové hygieny, léčbu specifických poruch spánku a kognitivně-behaviorální terapii.

LITERATURA

- Aoun R, Rawal H, Attarian H, et al. Impact of traumatic brain injury on sleep: an overview. *Nat Sci Sleep*. 2019;11:131-140. doi:10.2147/NSS.S182158.
- Carter J. Fatigue in patients with multiple sclerosis. 2018.
- Figueiro MG. Light, sleep and circadian rhythms in older adults with Alzheimer's disease and related dementias. *Neurodegener Dis Manag*. 2017;7(2):119-145. doi:10.2217/nmt-2016-0060.
- Foschi M, Rizzo G, Liguori R, et al. Sleep-related disorders and their relationship with MRI findings in multiple sclerosis. *Sleep Med*. 2019;56:90-97. doi:10.1016/j.sleep.2019.01.010.
- Chio A, Calvo A, Moglia C, et al. Non-invasive ventilation in amyotrophic lateral sclerosis: a 10 year population based study. *J Neurol Neurosurg Psychiatry*. 2012;83(4):377-81. doi:10.1136/jnnp-2011-300472.
- Johnson KG and Johnson DC. Frequency of sleep apnea in stroke and TIA patients: a meta-analysis. *J Clin Sleep Med*. 2010;6(2):131-7.
- Kaminska M, Mery VP, Lafontaine AL, et al. Change in Cognition and Other Non-Motor Symptoms With Obstructive Sleep Apnea Treatment in Parkinson Disease. *J Clin Sleep Med*. 2018;14(5):819-828. doi:10.5664/jcs.m.7114.
- Kanbayashi T, Shimohata T, Nakashima I, et al. Symptomatic narcolepsy in patients with neuromyelitis optica and multiple sclerosis: new neurochemical and immunological implications. *Arch Neurol*. 2009;66(12):1563-6. doi:10.1001/archneurol.2009.264.
- Koltuniuk A, Kazimierska-Zajac M, Poglodok D, et al. Sleep Disturbances, Degree of Disability and the Quality of Life in Multiple Sclerosis Patients. *Int J Environ Res Public Health*. 2022;19(6):doi:10.3390/ijerph19063271.
- Koo DL, Nam H, Thomas R, et al. Sleep disturbances as a risk factor for stroke. *J Stroke*. 2018;20(1):12-32.
- Korostovtseva L and Kolomeichuk SN. Circadian Factors in Stroke: A Clinician's Perspective. *Cardiol Ther*. 2023;12(2):275-295. doi:10.1007/s40119-023-00313-w.
- Liu Y, Partinen E, Chan NY, et al. Dream-enactment behaviours during the COVID-19 pandemic: an international COVID-19 sleep study. *J Sleep Res*. 2023;32(1):e13613. doi:10.1111/jsr.13613.
- Miller RG, Jackson CE, Kasarskis EJ, et al. Practice parameter update: the care of the patient with amyotrophic lateral sclerosis: multidisciplinary care, symptom management, and cognitive/behavioral impairment (an evidence-based review): report of the Quality Standards Subcommittee of the American Academy of Neurology. *Neurology*. 2009;73(15):1227-33. doi:10.1212/WNL.0b013e3181bc01a4.
- Moore JL, Carvalho DZ, St Louis EK, et al. Sleep and Epilepsy: a Focused Review of Pathophysiology, Clinical Syndromes, Co-morbidities, and Therapy. *Neurotherapeutics*. 2021;18(1):170-180. doi:10.1007/s13311-021-01021-w.
- Nobili L, Beniczky S, Eriksson SH, et al. Expert Opinion: Managing sleep disturbances in people with epilepsy. *Epilepsy Behav*. 2021;124:108341. doi:10.1016/j.yebeh.2021.108341.
- Nobili L, Proserpio P, Rubboli G, et al. Sudden unexpected death in epilepsy (SUDEP) and sleep. *Sleep Med Rev*. 2011;15(4):237-46. doi:10.1016/j.smrv.2010.07.006.
- Parra O, Arboix A, Bechich S, et al. Time course of sleep-related breathing disorders in first-ever stroke or transient ischemic attack. *Am J Respir Crit Care Med*. 2000;161(2 Pt 1):375-80. doi:10.1164/ajrccm.161.2.9903139.
- Pornsriyom D, Kim H, Bena J, et al. Effect of positive airway pressure therapy on seizure control in patients with epilepsy and obstructive sleep apnea. *Epilepsy Behav*. 2014;37:270-5. doi:10.1016/j.yebeh.2014.07.005.
- Postuma RB, Iranzo A, Hu M, et al. Risk and predictors of dementia and parkinsonism in idiopathic REM sleep behaviour disorder: a multicentre study. *Brain*. 2019;142(3):744-759. doi:10.1093/brain/awz030.
- Sabia S, Fayosse A, Dumurgier J, et al. Association of sleep duration in middle and old age with incidence of dementia. *Nat Commun*. 2021;12(1):2289. doi:10.1038/s41467-021-22354-2.
- Sahlin C, Sandberg O, Gustafson Y, et al. Obstructive sleep apnea is a risk factor for death in patients with stroke: a 10-year follow-up. *Arch Intern Med*. 2008;168(3):297-301. doi:10.1001/archinternmed.2007.70.
- Seppi K, Ray Chaudhuri K, Coelho M, et al. Update on treatments for nonmotor symptoms of Parkinson's disease-an evidence-based medicine review. *Mov Disord*. 2019;34(2):180-198. doi:10.1002/mds.27602.
- Shieu MM, Zaheed AB, Shannon C, et al. Positive Airway Pressure and Cognitive Disorders in Adults With Obstructive Sleep Apnea: A Systematic Review of the Literature. *Neurology*. 2022;99(4):e334-e346. doi:10.1212/WNL.0000000000200383.
- Silber MH, Buchfuhrer MJ, Earley CJ, et al. The Management of Restless Legs Syndrome: An Updated Algorithm. *Mayo Clin Proc*. 2021;96(7):1921-1937. doi:10.1016/j.mayocp.2020.12.026.
- Silva-Neto RP, Santos PandPeres MFP. Hypnic headache: A review of 348 cases published from 1988 to 2018. *J Neurol Sci*. 2019;401:103-109. doi:10.1016/j.jns.2019.04.028.
- Tholfsen LK, Larsen JP, Schulz J, et al. Changes in insomnia subtypes in early Parkinson disease. *Neurology*. 2017;88(4):352-358. doi:10.1212/WNL.0000000000003540.
- Thomas A, Greenwald BD. Nonpharmacological management of sleep disturbances after traumatic brain injury. *NeuroRehabilitation*. 2018;43(3):355-360. doi:10.3233/NRE-182535.
- Virani SS, Alonso A, Benjamin EJ, et al. Heart Disease and Stroke Statistics-2020 Update: A Report From the American Heart Association. *Circulation*. 2020;141(9):e139-e596. doi:10.1161/CIR.0000000000000757.
- Wang Cand Holtzman D. Bidirectional relationship between sleep and Alzheimer's disease: role of amyloid, tau, and other factors. *Neuropsychopharmacology*. 2020;45(1):104-120.
- Ye D, Chen C, Song D, et al. Oropharyngeal Muscle Exercise Therapy Improves Signs and Symptoms of Post-stroke Moderate Obstructive Sleep Apnea Syndrome. *Front Neurol*. 2018;9:912. doi:10.3389/fneur.2018.00912.
- Zanznera P, Shukla G, Gupta A, et al. Effect of successful epilepsy surgery on subjective and objective sleep parameters—a prospective study. *Sleep Med*. 2013;14(4):333-8. doi:10.1016/j.sleep.2012.11.017.
- Zhang J, Xu CY and Liu J. Meta-analysis on the prevalence of REM sleep behavior disorder symptoms in Parkinson's disease. *BMC Neurol*. 2017;17(1):23. doi:10.1186/s12883-017-0795-4.